

z kapitalistických armád

K SOUČASNÝM NÁZORŮM VELENÍ NATO

Podplukovník Ing. František A d a m e c

Posláním článku je stručně formulovat a blíže osvětlit **východiska současných vojenskodoktrinálních názorů velení NATO a na tomto základě ukázat nejdůležitější zásady i některé možnosti vedení operací ozbrojenými silami paktu na středoevropském válečném území.** (Středoevropským válečným územím se v tomto článku, v souladu s názorem velení NATO, rozumí území vymezené v míru teritoriemi a pobřežními vodami Německé spolkové republiky (mimo spolkovou zemi Schleswig-Holstein), Nizozemí, Belgie a Lucemburska. Za války se počítá s jeho rozšířením o území NDR, ČSSR, PLR, západní oblasti SSSR, severní část MLR, Francie, Rakousko a Švýcarsko.)

Úvodem je třeba zdůraznit, že zásady i možnosti vedení operací objektivně velmi úzce souvisí, fakticky přímo vyplývají z vojenskodoktrinálních názorů jednotlivých států aliance, rozpracovaných dále v **koaliční vojenskostrategické koncepci „pružné reakce“.** Tato koncepce, která je již více než 15 let oficiálním základem válečných příprav paktu, měla podle názoru velení NATO postupně zabezpečit podmínky pro dosažení vojenskopolitických cílů Západu s využitím nejširšího spektra prostředků — politických, ideologických, ekonomických i vojenských. Objektivní nerealizovatelnost těchto záměrů a hlavně zásadový postoj socialistických zemí v čele se Sovětským svazem způsobily, že Severoatlantickému paktu jako celku a mocenským kruhům členských států aliance se stanoveného cíle nikdy nepodařilo dosáhnout, a to i přesto, že metody i prostředky uplatňování koncepce „pružné reakce“ se průběžně vyvíjely a zdokonalovaly.

Je tomu tak i v současné době, kdy vojenskostrategická koncepce NATO prodělává dosud nejrozsáhlejší změny a modifikace. Na tento proces i na praktickou aplikaci přijatých zásad ve výstavbě a výcviku ozbrojených sil vždy měly a nadále mají rozhodující vliv Spojené státy americké a vedle nich ekonomicky nejsilnější západoevropský člen paktu — Německá spolková republika.

V souladu s reakční politikou Reaganaovy administrativy byla v USA vypracována nová **vojenskostrategická koncepce „přímé konfrontace“**, jejímž cílem, podle vyjádře-

ni ministra obrany USA, je dosáhnout plné a nesporné vojenské převahy Spojených států amerických ve světě a aktivně působit proti SSSR a ostatním socialistickým zemím při tzv. „ochraně životních zájmů“ USA ve všech oblastech světa. Tyto záměry, konkretizované v různých strategicko-operačních principech, např. „geografické eskalace“, „prodlouženého odstrašování“, „totálních sil“, „aktivního odporu“ apod. se pochopitelně široce dotýkají koaličních vojenských plánů NATO a usměrňují je podle amerických představ. Nejde přitom vůbec jen o teoretické přístupy, ale hlavně o konkrétní opatření realizovaná v jednotlivých sférách výstavby i činnosti ozbrojených sil paktu.

Mezi nejzávažnější opatření v tomto směru patří další propracování koaličních zásad použití jaderných sil NATO na evropském válčišti, včetně jejich sladění s možnostmi strategických jaderných sil Francie a Velké Británie. Vypracované záměry předpokládají mnoho variant použití jaderných zbraní od „omezeného“ až po „hromadné“, což má podle představ velení NATO zlepšit podmínky pro uplatňování koncepce „řízené eskalace“, ale zejména, jak si slibuje velení ozbrojených sil USA, překonat nedůvěru evropských spojenců USA v americké „jaderné záruky“ v případě přerůstání „omezené války“ v Evropě ve strategický jaderný konflikt.

Do tohoto rámce zapadá i pokračující přestavba dosavadních „taktických jaderných zbraní“ v kvalitativně nové „jaderné síly na válčišti“. Jaderným „dobyrojením“ sil paktu na evropském válčišti, tzn. především rozmístěním řízených střel středního dosahu Pershing-2 a BGM-109G (pozemní varianta řízených střel s plochou dráhou letu), které mají prakticky strategický dosah (1800–2500 km), dalším zkonalením taktických i operačně taktických prostředků jaderného napadení (dělostřelectvo, řízené střely Lance, Pluton, eventuálně Hades) a perspektivně i začleněním zcela nových „evropských“ strategických řízených střel má být v evropském prostoru vytvořen takový arzenál jaderných zbraní, který by podle amerických představ byl sobestačný při řešení úkolů strategických operací na evropském kontinentu a zaručoval tak „omezený charakter“ rozpoutaného konfliktu, totiž to, aby USA nebyly nuceny použít buď vůbec, nebo alespoň co nejpozději vlastní strategické útočné síly, především pozemní řízené střely a řízené střely na ponorkách s jaderným pohonem.

Nebezpečné je i ten směr modifikace koaliční vojenskostrategické koncepce pak-

tu, který usiluje o rozšíření vlivu NATO na vývoj a kontrolu situace v krizových oblastech a vůbec mimo dosud vymezenou „oblast zodpovědnosti“ paktu. O realizaci tohoto opatření jasně svědčí vývoj mezinárodně politické situace ve světě za posledních 2–3 roky. Potvrzuje to např. válečné dobrodružství Velké Británie v konfliktu s Argentinou o Malvínské ostrovy, přímá intervence francouzských vojsk v Čadu, rozšiřování vojenské spolupráce USA i dalších států NATO s reakčními a prozápadně orientovanými režimy, které jsou u moci v Izraeli, Egyptu, Súdánu, Somálsku, Maroku, Keni, Libérii, Saudské Arábii, Ománu, Jihoafrické republice, Pákistánu a dalších zemích, svědčí o tom i přímá účast kontingentů ozbrojených sil USA, Francie, Itálie a Velké Británie v Libanonu, kde se pod pláštěm mezinárodních dozorčích sil podílejí na americkém způsobu řešení blízkovýchodní krize, patří sem také úsilí USA o další rozšíření amerických vojenských základů v jihovýchodní Asii, o přeměnu Sdružení zemí jihovýchodní Asie (ASEAN — Filipíny, Indonésie, Malajsie, Thajsko, Singapur) ve vojenský pakt, o přímé zapojení Japonska do militaristických příprav Spojených států amerických na Dálném východě atd.

K významným změnám dochází i při uplatňování základního **strategicko-operačního principu** koaliční vojenské strategie, tj. principu „**přední obrany**“. Prosazuje se především jako aktivnější pojetí, které má podle názoru amerických vojenských specialistů zajistit rychlejší operační rozvinutí ozbrojených sil NATO a úspěšné vedení bojové činnosti na území evropských socialistických států od samého počátku ozbrojeného konfliktu. Nezbytné podmínky pro to mají být vytvořeny dokončením další etapy strukturálních změn, spojené se zavedením nejmodernějších typů zbraní a bojové techniky do armád NATO během příštích 2–7 let. Konkrétně se počítá s tím, že řešená opatření umožní do poloviny osmdesátých let zvýšit bojovou hodnotu pozemního vojska paktu o 33 %, možnosti taktického letectva o 50 % a bojová účinnost spojeneckého systému PVO má vzrůst až trojnásobně.

Nedílnou součástí tohoto úsilí je i nová americká koncepce „**kombinovaného pozemního a vzdušného boje**“ (Air Land Battle), o jejíž aplikaci do koaličních zásad vedení operace bylo rozhodnuto na podzimním zasedání vrcholných orgánů NATO v roce 1982.

Podle těchto nových zásad má být vedena i příští možná „**konvenční válka**“ v Evropě. Důraz je kladen na to, aby voj-

ška Severoatlantického paktu byla schopna útočnou činností rychle přenést těžiště bojových operací na území států Varšavské smlouvy, zejména NDR, ČSSR a PLR a tam, s využitím konvenčních prostředků ničení a při trvalé hrozbě přechodu k použití jaderných zbraní, splnit vytyčené strategické cíle. Velení NATO zastává názor, že k realizaci těchto agresivních zámýslů „nejdou vojska paktu dosud v potřebném rozsahu připravena“. Podle jeho hodnocení je třeba zejména zvýšit efektivnost průzkumu, zdokonalit systém velení na všech stupních a dále zavést do výzbroje pozemního vojska a vojenského letectva takové zbraňové systémy, bojovou techniku a munici, které zabezpečí dosažení kvalitativně vyššího stupně bojové efektivnosti vojsk než je tomu nyní. V tomto smyslu jde např. o průzkumné a palebné systémy Argus, Sotas, PLSS, Assault Breaker, bojové letouny Tornado, F-16, F-18, TR-1, Mirage 2000, tanky M1 Abrams, Leopard-2, AMX-32, Challenger, nové kanónové houfnice a raketomety, PLRS Patriot, PTRS 3. generace, bitevní vrtulníky AH-64, PAH-2, munici s přesným navedením atd.

Ve svém souhrnu mají tato i plánovaná opatření natolik zvýšit konvenční bojovou kapacitu vojsk NATO, aby mohla již od zahájení války současně ničit nejen síly prvního strategického sledu armád Varšavské smlouvy, ale i druhý strategický sled a hluboké zálohy. Zejména má být zabráněno přísunu vojsk druhého strategického sledu k frontě a jejich zasazení, přičemž svazy a svazky operačních i strategických záloh mají být ničeny již v jejich prostorech rozmístění a soustředění. Optimální sladění palby s údery vojsk i včasné zničení nebo podstatné oslabení operačních a strategických záloh, zejména sovětských vojsk, má pak umožnit rychlé vedení útočných operací do hloubky území protivníka. Současně má být tímto vývojem na protivníka činný tlak, aby pod tíhou neúspěchu jako první řešil otázku použití jaderných zbraní.

Posun koaličního vojenskostrategického myšlení můžeme pozorovat i v oblasti zásad vedení „omezené jaderné války“. Změny, k nimž dochází, jsou přímým důsledkem snah mocenských kruhů USA o to, aby území USA v ozbrojeném konfliktu mezi NATO a Varšavskou smlouvou zůstalo stranou, ušetřeno odvetných jaderných úderů. Vojenští odborníci USA se úporně snaží dokázat, že jaderný konflikt v evropském prostoru je plně reálný a že jeho vedením může být dosaženo vojenskopolitických cílů Západu v tomto prostoru i bez eskalace ve všeobecnou jadernou válku.

Dosáhnout se toho má další diferenciací a širokým počtem variant použití jaderných zbraní i rozšířením počtu eskalačních stupňů, včetně vedení tzv. „přesné dávkovaných úderů“ na objekty vyššího stupně důležitosti v celé hloubce evropského válčiště, což má vedle dalších opatření přinutit protivníka, aby přistoupil na pro něho nevýhodný stupeň eskalace jaderného konfliktu. Prioritní úlohu mají přitom mít řízené střely Pershing-2, jejichž krátká doba letu má zabezpečit vedení „předstihujícího jaderného úderu“ na důležité vojenské cíle, včetně cílů na území SSSR.

Teoretické přístupy i na ně navazující praktická opatření v ozbrojených silách NATO se však neomezují jen na konvenční nebo omezený jaderný konflikt, ale i nadále se počítá s možností vést „strategickou“ nebo „všeobecnou jadernou válku“. K tomu je zaměřena celá řada opatření ve výstavbě a modernizaci strategických útočných sil USA, Velké Británie a Francie i rozpracování mnoha variant jejich použití — od úderů několika až do tisíců jaderných hlavic.

Všechna uvedená východiska vojensko-doktrinálních názorů i další poznatky z výstavby ozbrojených sil NATO potvrzují, že řídicí kruhy Severoatlantického paktu zahájily počátkem osmdesátých let kvalitativně novou, vysoce intenzivní etapu válečných příprav. Cílem je dosáhnout do konce tohoto desetiletí výrazné vojenskostrategické převahy nad ozbrojenými silami Varšavské smlouvy a vytvořit si tak předpoklady pro řešení třídních protikladů mezi socialismem a kapitalismem formou ozbrojeného konfliktu.

Záměry velení NATO se plně promítají i do oblasti operační přípravy vojsk paktu na středoevropském válčišti. Přes neustále proklamovaný obranný charakter aliance je hlavní pozornost věnována přípravě **strategické útočné operace**. Tato operace má být vedena s cílem rozbit první strategický sled ozbrojených sil států Varšavské smlouvy, ovládnout politicky, ekonomicky a vojensky důležité prostory a vytvořit si výhodné podmínky pro následující rozvíjení bojové činnosti do hloubky území protivníka.

Podle směrnic vypracovaných vojenskými odborníky NATO může strategická útočná operace na středoevropském válčišti probíhat v pásmu širokém až 800 km, do hloubky 700 km a její doba trvání je vy počtena asi na 20 dnů.

Ve svých operačních plánech kalkuluje velení paktu i s vedením strategické obranné operace na celém válčišti, popř. s vedením obranných operací na některých

operačních směřech. Tuto činnost však plánuje především pro případ neúspěchu strategické útočné operace nebo v situaci, kdy nejsou pro útočnou operaci vhodné podmínky.

Základ vojsk předurčených k vedení strategických operací tvoří **spojenecké ozbrojené síly**, které jsou na středoevropském válčišti rozmístěny již v míru. V jejich sestavě jsou nyní celkem 22 divize pozemního vojska, 81 letka taktického letectva s 1500 bojovými letouny a téměř 130 baterií PLRS spojeneckého systému PVO.

Z uvedených sil pozemního vojska je 11 divizí západoněmeckých, 4 americké, 3 britské, 2 belgické a 2 holandské. Největší podíl na silách taktického letectva mají USA — asi 600 bojových letounů. Vojské letectvo NSR začleněné v NATO má přibližně 400 bojových letounů, Velká Británie, Belgie a Nizozemí mají v NATO zhruba po 150 bojových letounech a podíl Kanady představuje asi 50 bojových letounů.

Toto uskupení vojsk NATO může být v současné době, kdykoli během asi 30 dnů, rozvinuto na celkových 65 divizí pozemního vojska a přibližně 185 letek taktického letectva s 3300 bojovými letouny. Zvýšení je u pozemního vojska zabezpečeno přísunem pravidelných sil členských států NATO ze zámoří i z Velké Británie a dále začleněním částí ozbrojených sil Francie (celkem asi 25 divizí); kromě toho také provedením mobilizace, převážně v evropských členských státech paktu (celkem asi 18 divizí). Nárůst sil taktického letectva se předpokládá řešit obdobnými metodami jako u pozemního vojska, přičemž podíl pravidelných sil přísunutých ze zámoří a ostatních prostorů je téměř 80 %.

Současné možnosti rozvíjení ozbrojených sil NATO na středoevropském válčišti však velení paktu považuje za nedostačující. Plánuje proto další opatření, jejichž realizaci má být nejen zvětšen celkový rozsah strategického rozvíjení, ale současně až o jednu třetinu zkrácena doba potřebná k jeho splnění. Další velmi důležitou otázkou, která úzce souvisí s rozvíjením vojska a na niž velení NATO soustřeďuje svou pozornost, je problematika převedení spojeneckých ozbrojených sil z mírového na válečný stav. Hlavní úsilí je zaměřeno na maximální zkrácení doby nutné k tomu, aby zejména pravidelné síly dosáhly z mírového stavu úplné připravenosti k zahájení bojových operací. V současné době může být převedení skutečně v rámci tzv. „střednědobé varianty“ během asi 3 až 10 dnů. Perspektivním cílem

v průběhu osmdesátých let je dosažení takového stavu, kdy převedení z mírového na válečný stav bude možné uskutečnit za 2 až 3 dny. Dosažení této kvality má podle názoru velení NATO zabezpečit možnost překvapivého zahájení války.

Nejdůležitější operační úkoly v možném ozbrojeném konfliktu s vojsky států Varšavské smlouvy mají na středoevropském válčišti plnit vyšší operační svazy pozemního vojska a vojenského letectva NATO, tj. skupiny armád a spojenecká taktická velitelství.

Hlavní síly pozemního vojska jsou v současné době uskupeny do Severní a Střední skupiny armád. Celkem toto uskupení představuje téměř 600 000 osob, více než 1900 taktických a operačně taktických prostředků jaderného napadení, přibližně 6000 tanků, 3700 děl, minometů a raketometů, téměř 6000 protitankových zbraní a přes 400 bitevních vrtulníků.

Severní skupinu armád, jejíž svazky a útvary jsou rozvinuty v severní části území NSR, částečně i v Belgii a Nizozemí, tvoří čtyři armádní sbory (holandský, západoněmecký, britský a belgický), které mají celkem 11 divizí. Vzhledem k mimořádnému významu operačních úkolů, které mají vojska Severní skupiny armád plnit, plánuje velení paktu v případě ozbrojeného konfliktu jejich rozsáhlé posílení.

Střední skupina armád, rozvinutá ve střední a jižní části NSR, má rovněž čtyři armádní sbory (2., 3. armádní sbor západoněmecký a 5. a 7. armádní sbor americký) s 11 divizemi. Síly Střední skupiny armád jsou předurčeny k plnění operačních úkolů proti jižní části území NDR a v pásmu proti ČSSR.

Podle řádů a směrnic platných v NATO se skupině armád k vedení útočné operace, v závislosti na stanoveném úkolu, vymezuje pásmo činnosti široké 250 až 450 kilometrů. Operační sestava skupiny armád zahrnuje jeden až dva operační sledy a vševojskovou zálohu. Do celkové sestavy kromě toho patří i sestava sil a prostředků druhů vojsk a speciálních vojsk. Celková hloubka operační sestavy skupiny armád může být 200 až 300 km, z toho hloubka prvního operačního sledu většinou do 100 km.

Hloubka bližšího úkolu skupiny armád, kterým může být zničení provosledových armád protivníka a ovládnutí výhodných prostorů na jeho území, se může pohybovat v rozmezí od 200 do 400 km. Konečný úkol má celkovou hloubku 350 až 700 km a ve vymezeném pásmu bojové činnosti znamená úplné rozbití vojsk prvního strategického sledu protivníka.

K vedení obranné operace se skupině armád v rámci pásma činnosti širokého až 450 km vymezuje zejména zabezpečovací prostor a přední obranný prostor. Zabezpečovací prostor, který obsazují krycí síly z počtu prvosledových armádních sborů, může být hluboký až 70 km. Přední obranný prostor, hluboký 60 až 120 km, obsazují hlavní síly prvosledových armádních sborů a může zahrnovat např. dvě pásma obrany, hluboká vždy 20 až 60 km.

Celková hloubka operační sestavy skupiny armád v obraně může být obdobná jako za útoku, přičemž prostor rozmístění hlavních sil druhého operačního sledu může být vzdálen od předního okraje obrany asi 200 km.

Hlavní síly vojenského letectva NATO na středoevropském válčišti jsou nyní soustředěny v 2. a 4. spojeneckém taktickém leteckém velitelství (STLV) a v samostatné americké 3. letecké armádě (LA). Uskupení má nejméně 150 000 osob a přibližně 1500 bojových letounů (okolo 1000 stíhacích bombardovacích, do 300 stíhacích a do 200 průzkumných), z toho více než 600 letounů nosičů jaderných zbraní.

2. STLV, jehož prostor rozmístění je zhruba shodný s prostorem dislokace vojsk Severní skupiny armád, má okolo 600 bojových letounů z vyčleněných útvarů a svazků vojenského letectva Velké Británie, NSR, Belgie a Nizozemí.

4. STLV tvoří vyčleněné útvary vojenského letectva americké, západoněmecké a kanadské armády; počet bojových letounů je obdobný jako u 2. STLV. Americká 3. LA dislokována ve Velké Británii má 300 bojových letounů. (Tento svaz vojenského letectva USA se s ohledem na jeho operační předurčení započítává do sil NATO na středoevropském válčišti i přesto, že britské ostrovy nejsou integrální součástí zmíněného válčiště.)

V ozbrojeném konfliktu se počítá se značným posílením obou vyšších operačních svazů vojenského letectva. Prakticky to znamená, že již při zahájení ozbrojeného konfliktu může počet bojových letounů v každém STLV vzrůst na dvojnásobek.

Operační sestava sil STLV, tvořená bojovými sestavami jednotlivých druhů tak-

tického letectva (stíhací bombardovací, stíhací a průzkumné) může být hluboká okolo 340 km. První linie operačních letišť se umísťuje asi 100 km od čáry dotyku, hlavní síly jsou uskupeny na letištích v hloubce okolo 200 až 300 km, útvary letounů nosičů pak v hloubce 300 až 450 km.

V podmínkách útočné operace bude taktické letectvo NATO plnit nejdůležitější úkoly pravděpodobně formou útočných vzdušných operací, kterých se hromadně zúčastní většina sil STLV.

Útočná vzdušná operace může trvat až několik dnů a jejím základem jsou jednotlivé hromadné údery taktického letectva. Předpokládá se, že prvého hromadného úderu se může zúčastnit až 70 % technicky schopných bojových letounů spojeneckých taktických leteckých velitelství. Hlavní úsilí přitom může být zaměřeno na zničení sil a prostředků PVO protivníka, frontového letectva a raketových prostředků jaderného napadení. Úkoly útočné vzdušné operace budou síly taktického letectva plnit v celé šířce válčiště, bez ohledu na pásma STLV, a na plný taktický dolet bojových letounů.

Kromě účasti v útočné vzdušné operaci bude letectvo STLV provádět i dílčí, prostorově vymezenou činnost, tzv. taktickou leteckou podporu, která zahrnuje leteckou podporu boje pozemního vojska, izolaci prostoru bojové činnosti, taktický vzdušný průzkum a vzdušnou přepravu. Většina bojových úkolů prvních dvou uvedených forem taktické letecké podpory bude plněna do hloubky 400 km, taktický vzdušný průzkum asi do 1000 km od linie fronty.

Bojová činnost taktického letectva NATO bude mít útočný charakter i v době, kdy hlavní síly pozemního vojska nebo jejich části povedou obranné operace. V rámci centralizovaného použití sil na válčišti může být silami paktu uskutečněna obranná vzdušná operace, jejímž cílem je odrazit hromadné údery letectva protivníka a vytvořit vhodné podmínky k provedení útočné vzdušné operace. Souběžně bude taktické letectvo STLV plnit i úkoly taktické podpory; hloubka plnění palebných úkolů však bude většinou menší než za útoku.

Závěrem můžeme shrnout, že Severoatlantický pakt, jako ozbrojený nástroj světového imperialismu, pokračuje i na začátku osmdesátých let v přípravách k realizaci svých agresivních záměrů. Srovná-

ní s minulým obdobím však odhaluje značný nárůst intenzity, rozsahu i komplexnosti všech opatření, která jsou navíc založena na vzájemně sladěných krátkodobých i dlouhodobých plánech. O narůstající ne-

bezpečnosti možného vývoje situace v osmdesátých letech svědčí výmluvně i vytyčený konkrétní cíle, který NATO a mocenské kruhy Západu vidí v dosažení vojenské převahy nad státy Varšavské smlouvy. V souladu s tím jsou již prováděna nebo plánována praktická opatření ve výstavbě a výcviku vojsk. Jejich důležitou součástí je i postupné prosazování nových zásad vedení bojové činnosti odvozených od neustále se vyvíjejících vojenskodoktrínálních názorů velení paktu. Podle toho jak budou v členských armádách NATO probí-

hat další změny organizačních struktur, zaváděna nejmodernější bojová technika a zbraňové systémy a jak přitom budou růst celkové bojové možnosti aliance, zvláště v prostoru střední Evropy, musí být uskutečněna i všechna nezbytná opatření na naší straně, v ozbrojených silách Varšavské smlouvy. Prvním předpokladem toho je hluboká znalost opatření přijatých nyní v Severoatlantickém paktu. K pochopení jejich smyslu, spjatosti a možných důsledků má svým dílem přispět i tento článek.